



ALEXANDER
MÜNNINGHOFF

Cena
Libris
2015

PO
KRA
ČO
VA
TEL
RODU

Fascinující rodinná historie

Pokračovatel rodu

Alexander Münninghoff

PO
KRA
ČO
VA TEL
RODU

Rodinná kronika

Mladá fronta

Vydavatel knihy děkuje za podporu při jejím vydání
organizaci Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Vydavatel knihy rovněž děkuje za podporu Velvyslanectví
Nizozemského království v České republice



Kingdom of the Netherlands

Alexander Münninghoff, 2015

Narodil jsem se 13. dubna 1944 v Posenu, starém polském městě, jež se po staletí nazývalo Poznaň. Ale když jsem se tam narodil, uprostřed náletů, které jako by zvěstovaly konec světa, byl Posen německým městem, logistickým uzlem, odkud hitlerovské Německo o několik let dřív vyslalo ve třech útočných vlnách své pozemní jednotky na Sovětský svaz. Za tuto avantýru dostal Posen pořádně za vyučenou: úděsně zmrzačené, řvoucí raněné v nelidských lazaretech, hromady mrtvých, které se nakládaly na trakaře a házely do škarp. A nekonečné zástupy uprchlíků, kteří chtěli jen jedno: pryč odsud.

Má rodina měla na tomto dramatu svůj podíl. Tato kniha o ní pojednává. A o následcích války. O mazaném dědovi, jenž se okázale stal jedním z nejbohatších lidí Lotyšska, leč dva dny po vypuknutí války musel se svou ruskou ženou a čtyřmi dětmi prchnout do Nizozemska a zanechat za sebou veškerý majetek. O naivním otci, který z idealismu bojoval v uniformě Waffen-SS na východní frontě proti Sovětům, a poté bídně sešel v Nizozemsku. O matce, jež po rozvodu utekla do Německa a nesměla být mou matkou. A o mně, vnukovi, synovi, pokračovateli rodu.

*V Haagu, leden 2014
Alexander Müninghoff*

1

PANSKÝ POKOJ

— JEDNA —

Mé první setkání s tajemstvími, která mi měla ovládat život, byl nález, jež jsem učinil jednoho osamělého odpoledne na půdě našeho domu ve Voorburgu. Za několika hermeticky uzamčenými truhlami jsem objevil v šatníku schovaném za hustým plotem zimmníků páchnoucích naftalínem další truhlu, kterou šlo – při zpětném pohledu kupodivu – otevřít. Krom košil, kalhot a drobností v ní ležela helma. Černá a výhružně lesklá, s černo-bílo-červeným emblémem na jedné straně a se dvěma jasně bílými malými blesky na straně druhé. Instinktivně jsem chápal, že ta věc představuje nějaké tajemství. Nasadil jsem si ji a šel jsem s ní dolů, do panského pokoje, kde v tu chvíli seděla celá rodina u skleničky něčeho silnějšího a čekala na každodenní partii kanasty, kterou měl Starý pán odstartovat.

Psal se rok 1948 a mně byly čtyři. Helma mi padala přes oči, ale když jsem zaklonil hlavu, mohl jsem jako průzorem v bunkru pozorovat, co se děje přede mnou.

První, kdo mě spatřil, když jsem se objevil na prahu jako vždy velice zakouřeného panského pokoje, byla pochopitelně Věra, moje matka. Nic neřekla, ale z jejího pohledu jsem vyčetl, že to, co dělám, je zlé. Zdálo se, že se chystá vstát, aby si mě vzala k sobě, ale o zlomek vteřiny později se v jejím postoji objevilo jakési smíření a ona se schoulila do rohu pohovky. Zbytek společnosti, seskupený kolem stolu, reagoval silněji. Babi se téměř zároveň s tetou Trees chytla za ústa a Xenó, můj strýc, na mě ukázal ukazovákem. Guus s tetou Titty na sebe pohlédli, a poté na mě vyvalili oči. Jediný, kdo

se smál, byl doktor Van Tilburg, praktický lékař a domácí přítel v jednom.

Jako první prolomil ticho Starý pán: „Fransi! Neříkal jsem ti, že máš ty krámy vyhodit?“ vyštěkl na mého otce svým sípavým hlasem, kterého se každý k smrti bál. Otec seděl zády ke dveřím a spatřil mě tedy jako poslední, až když napůl vstal a otočil se. „Bully, okamžitě si tu věc sundej. Kde ses to zas toulal? Dej to sem!“ komandoval mě hlasitě. „Věro, nemůžeš na něj ksakru dávat lepší pozor? Promiňte, otče, ještě jsem se k tomu nedostal. Všechno teď hned půjde z domu.“ A aby proměnil svá slova v činy, strhl mi helmu z hlavy, odkráčel z pokoje a vyšel po schodech nahoru. Po chvíli jsme slyšeli, jak se v prvním patře zabouchly dveře na půdu.

„Pojď sem, hochu,“ pravil děda. Po otcově odchodu se zdálo, že ze společnosti spadlo břímě. Všichni, kromě maminky, která hleděla mlčky před sebe, se mermomocí snažili předstírat, že se nic nestalo. Doktor Van Tilburg měl samozřejmě zase po ruce nějaký vtip, kterému se babi s tetou Trees a tetou Titty musely hlasitě a dlouho smát. Halasně se míchaly karty na kanastu, katolický bridž. Paní Kochmannová, naše báječná kuchařka, kterou jsme si přivezli z Baltu, byla domácím telefonem upozorněna, že večere se může podávat v půl sedmé a že s námi povečeří i pan doktor. Bylo dost času na další sklenku a několik cvičných kol, před partičkou kanasty po jídle, až se bude hrát o peníze.

Sedl jsem si dědovi na klín, jak jsem byl zvyklý. Sedával jsem mu na klíně často, protože si se mnou prohlížel velký německý příruční atlas a probíral se mnou Evropu. Nikdy americký kontinent, s nímž ostatně udržoval též dobré obchodní styky, a také nikdy Afriku nebo Asii, ale vždy Evropu. Atlas, vyrobený roku 1926 v Lipsku, ukazoval pochopitelně pouze hranice před druhou světovou válkou. Dědovy hranice, za nimiž v nicotném Lotyšsku, kde hnán

slepým osudem nalezl ženu a štěstí, nashromáždil své pohádkové bohatství.

Starého pána jsem měl rád, každopádně jsem byl v domě asi jediný, kdo se ho nebál. Náklonnost to byla oboustranná: dědovy přísné rysy roztály, jakmile mě zahlédl, a z temných očí, jež se kolem rozhlížely povětšinou zamračeně a lehce podezíravě, mu spadl závoj ostražitosti a objevil se v nich rozverný záblesk, při němž jsem se cítil jako doma. Většinou pak vstal od svého mohutného dubového psacího stolu, u něhož v panském pokoji pracoval, zvedl mě do náručí, několikrát se se mnou zatočil dokola a posadil si mě na klín. Já mu okamžitě vytáhl z náprsní kapsy zlaté hodinky na zlatém řetízku, otevřel a natáhl je, načež jsem se ho zeptal, kolik je hodin. To mi to vždycky sdělil na vteřinu přesně, pak jsme šli k velké dubové knihovně, otevřeli skleněné šoupací dveře a zahájili rituál s atlasem.

V takových chvílích jsem míval pocit, že plním nějakou, pro dědu důležitou funkci, že mu do jeho existence sužované nespočetnými obchodními starostmi vnáším rozptýlení. Myslím, že tak to také bylo. Každopádně jsem byl pro dědu předmětem velké, neutuchající pozornosti. Při několika příležitostech mi vysvětlil, jak jsem pro rodinu a pro něj osobně důležitý jako pokračovatel rodu. Moc jsem tomu nerozuměl, i když jsem chápal, že vůbec není nevýhodné být jedináčkem, když má člověk bohatého dědu.

„Přestaň šmejdit na půdě, ty rošťáku,“ pokáral mě děda. A zvýšeným hlasem, aby zase všichni ztichli a poslouchali ho: „Nahore to pořádně vyklidíme, už toho mám dost. Kdo ví, s čím by se mohl vytasit Bully příště, až tu budou jiní hosté, co nás tak dobře neznají.“

Otec se mezitím vrátil z půdy a opíral se o zárubeň. „Jinak tam už nic zvláštního není,“ pravil bezbarvě.

Seděl jsem dědovi na klíně jako Ježíšek, proto jsem cítil, jak při posledních slovech svého nejstaršího syna ztuhl. Jenže dřív, než stačil zareagovat, zahalekala babi, která zbožňovala kanastu, hluchotou zdeformovaným hromovým hlasem: „*Kommt, Kinder, spielen wir jetzt mal endlich!*“ Otec si mlčky přisedl k hracímu stolu, u něhož kromě babi už seděli Tre-es, Guus, Titty a Xenó. Děda mě postavil na zem, omluvil se a odešel nahoru. Věra zůstala na pohovce a dívala se z okna. Cítil jsem, že jsem byl středem něčeho důležitého, a vydal se hledat Freddyho, svého psa. Tomu všechno vyličím do nejmenších podrobností, jak jsme se domluvili.

— DVĚ —

Dům, v němž jsem vyrůstal, byl veliká vila ve Voorburgu těsně u Haagu. Stojí tam doposud, ale musel svou rozlehlou, tajuplnou zahradu postoupit postupující panelákové zástavbě. V té zahradě z roku 1948 jsem se denně celé hodiny potuloval. Než jsem se začal toulat, měřil jsem si své panství ze zadního balkonu vily, většinou zahalen do babiččina pestrobarevného ruského šálu na znamení hraběcí důstojnosti. Panoval tam klamavý klid, ale já cítil, že mě někdo sleduje. Po nějaké době jsem ze svých průzkumných výprav přesně věděl, kde se mí nepřátelé skrývají, vymýšlel jsem místa, kam se schovám, abych je špehoval, a pečlivě jsem vybíral, jakými prostředky vyhraju rozhodující bitvu, která se neodvratně blížila. K tomu jsem potřeboval spojence. Nabízel se Freddy, ale ten vzal bohužel často do zaječích. Kolikrát dával děda inzerát do novin, když nám Freddy zase pláchnul? „Proč jsi ho nechal utéct?“ ptali se mě příbuzní pobouřeně. „Protože mě o to

prosil,“ odpovídal jsem pokaždé, a tak to také bylo. Freddy byl tedy nespolehlivý a kamarády jsem ještě neměl.

Rodina skončila ve Voorburgu v lednu 1940, po úprku z Rigy, města, kam děda odjel čtvrt století předtím, na začátku první světové války, ze svého rodiště Larenu. Jeho pohnutky k této expedici zůstaly poněkud nejasné. Podle Xena, který ho znal ze všech dětí nepochybně nejlépe, hnal dědu na východ hluboce pacifistický cit: „Bál se, že Nizozemsko bude vtaženo do války a že bude muset jít bojovat. Byl zásadně proti.“ Když jsem to slyšel, byl jsem ještě příliš malý na to, abych položil logickou otázku, proč odešel zrovna do Lotyšska, sporné oblasti na pokraji ruské revoluční vřavy. Později jsem se k tomu již nevracel; snad proto, že jsem nevědomky chtěl zvětšit hádanku kolem svého dědy, ale také proto, že jsem mezitím pochytil od ostatních bizarní, zároveň však romantické vysvětlení.

Děda odešel v první řadě do Dánska se záměrem založit si tam firmu na vývoz zeleniny a ovoce. Ačkoli mě povaha této činnosti svou domnělou měšťáckostí naplňovala hlubokým studem, dokázal jsem ji ještě pochopit. Za války jsou zelinářské výrobky vzácné a jablka a hrášek jsou tedy žádaným obchodním artiklem. Skutečnost, že děda, když se obchody už jednou rozjely, rozšířil svou nabídku o věci, z nichž mají válčící strany radost, mi přišla podstatně poutavější. Z agrárních zisků koupil trauler a začal jím obeplovat přístavy v Baltském moři naložen nejasným, ale ne nezajímavým nákladem. Věci získával od stejně obskurního prostředníka z Antverp.

Na jedné z těchto cest, roku 1917, zastavil ve starém hanzovním městě Rize. Při odjezdu z Kodaně mu jeden jeho dánský známý, mladý lékař Arnold Berg, dal s sebou dopis pro jednu ruskou hraběnku s podivným jménem Erica Fanny

von Schumacher. Berg se s touto mladou ženou seznámil rok předtím v Astrachani u Kaspického moře, kde jako zdravotní sestra pečovala o ruské raněné přicházející z fronty. Berg, jenž vedl brigádu mezinárodní pomoci Červeného kříže, se až po uši zamiloval do této statné sufražetky, která zjevně ve všem odpovídala tradičním severským představám o ženě: byla samostatná, rozhodná, velice vtipná a originální. Nijak mimořádně krásná, leč oběma nohama na zemi a vřelá.

Její pobyt v Astrachani, hluboko v ruském vnitrozemí, měl ještě jeden atraktivní důvod: jako mladá ruská šlechtična byla, zcela proti své vůli, předurčena ke studiu pro dvorní dámy na Smolném institutu v Petrohradě – její otec byl dvorním radou Mikuláše II. – jenže když jí přistavili kočár, který ji měl vyzvednout, vybuchl její odpor k prázdné pompě Romanovců a ona se schovala ve skříni. Její rodiče tento signál naštěstí správně pochopili, dál na ni nenaléhali a podařilo se jim umístit ji jako náhradnici v astrachaňském týlovém lazaretu (car měl v tu chvíli úplně jiné starosti). Tam se setkala s doktorem Bergem. „Nijak zvláštním chlapem,“ jak se mi o půl století později svěřila. „Sice to byl dobrý doktor, ale takový prostáček, chápeš, Bulíčku. Trouba.“ Samozřejmě viděla, jak se tento dánský trouba beznadějně zamotal do jejích sítí.

Ovšem když nizozemský obchodník Joannes Münninghoff odevzdával Bergův dopis hraběnce Von Schumacherové na uvedené adrese v Rize – v dopise se kromě všelijakých libozvučností uváděla bližší upřesnění svatebních příprav – změnily se radikálně tři životy. Můj děda spatřil ženu svého života a prohlásil, že bez ní nemůže dál žít, mladičká hraběnka neodolala jeho přesvědčivosti a Berg byl mlčky odsunut stranou. Manželství mezi Joannešem Münninghoffem a Erikou von Schumacherovou bylo nakonec uzavřeno 19. října 1919 v řížské katedrále.

Děda byl již tehdy poměrně zámožný. Ne tak pohádkově bohatý, jak bude o patnáct let později díky bizarní hře osudu, ale už patřil k nejvyšší vrstvě zahraniční kolonie v Lotyšsku, v níž měli navrch němečtí, skandinávští a nizozemští obchodníci. Nikdy se úplně nevyjasnilo, jak se mu to za tak krátkou dobu povedlo.

Jako dvanáctiletý, když už jsem měl antény na rodinné drby správně naštelované, jsem slyšel hořké diskuse na oslavách narozenin, jež se vedly o tehdejších aktivitách Starého pána, tehdy již několik let mrtvého. „Pochopitelně se pustil do obchodu se zbraněmi,“ tvrdil strýc Jimmy, Xenovo dvojče a zdaleka nejchytřejší z dětí. „Co jste si mysleli? Že na těch lodích snad vozil rajčata a okurky? Ta válka, to pro něj byla mimořádná šance. A po té šanci jistě skočil. Takový už zkrátka byl.“ To museli ostatní přiznat, dokonce i Xeno, který jako jediný vycházel s dědou zadobře a ctil ho.

„Šance, to ano. Ale přece to nemusí být hned zbraně?“ namítal Xeno. „Přece to mohly být i deky nebo polní láhve?“

To bylo všem k smíchu, hlavně Trees, Xenově ryšavé ženě z Wassenaaru, jež oplývala sarkasmem. „No, nebo třeba barety nebo kondomy,“ vyprskla, což Xena opět podráždilo a s roztřeseným spodním rtem vykřikl: „Jak tu líčíte mého otce, to je hanba!“

Jeho otce. Nyní mě překvapuje, že nikdo v rozesmáté vřavě o těch slovech neutrousil nic uštěpačného, stejně jako mě překvapuje, že nikdo Starého pána v podstatě neznal.

V rodině totiž kolovala otřepaná historka o tom, že se oslava silvestra 31. prosince 1924 v domě Münninghoffových v Rize značně vymkla z rukou a zvrhla se v bezuzdné bakchanálie, při nichž manželský pár a přibližně třicet hostů bujaře střídali dostatečný počet ložnic v domě. To bylo zcela v duchu doby, jenž se v těch letech měnil z melancholického doznívání Velké války na nekontrolované dovádění s velkou

sexuální svobodou a sklonem k experimentování. Následky se v naší rodině projeví v září 1925, neboť tehdy babi porodila dvojčata. Xena a Jamese.

Již záhy po narození se začaly množit výkřiky nevěřícího údivu, protože dvojčata tak málo si navzájem podobná ještě nikdo nikdy neviděl. Fámy, které se okamžitě začaly šířit, posílilo ještě to, že děti mají, jak se ukázalo, různé krevní skupiny. James, jemuž téměř hned začali říkat Jimmy, čehož se celý život držel, byl tmavovlasý a vykazoval jasné rodinné rysy, zato Xeno byl světle blond a podobal se spíš – no, komu vlastně? Šibalské narážky se v dědově přítomnosti potlačovaly, ale každý, kdo si ještě dokázal vzpomenout na seznam hostů, dospěl brzy k závěru, že hraběnka po milostném aktu se svým zákonným chotěm nebo před ním tutéž noc ještě podlehla šarmu jednoho z rodinných přátel, obchodníka Hermanna Krommera.

Tento Krommer, sám baltského původu, námořní důstojník, jenž v Rize vybudoval impérium průmyslových pil a mlýnů, v prvních letech dědova obchodního dobrodružství v Lotyšsku mladému Holanďanovi opakovaně pomohl, a byť to vždycky pochopitelně byla záležitost vzájemného prospěchu, vzniklo mezi oběma muži vedle komerčního vztahu také skutečné přátelství. Dále bylo veřejným tajemstvím, že Erica Münninghoffová a Lotte Krommerová jsou nejlepší kamarádky, které tu a tam společně vyrážejí lovit muže. Většinou zůstalo u intenzivního flirtování, ale existovaly i výjimky.

— TŘI —

Krok od obskurního šmelináře k respektovanému oligarchovi učinil děda na počátku třicátých let. Meziválečné Lotyšsko

bylo stejně jako teď společností samotářských sedláků. Země, jež se po první světové válce osamostatnila, měla strategickou polohu v sousedství výhrůžného obra SSSR, a Riga, coby hanzovní město odedávna mezinárodně orientovaná, byla ideálním stanovištěm špiónů, korespondentů a diplomatů. To místní lotyšskou politiku automaticky povznášelo na mnohem významnější úroveň, než na jakou měla vlastně právo. V politické oblasti se odehrávala celá řada intrik, které mezinárodní společenství velmi pozorně sledovalo.

Obzvlášť to platilo v roce 1934, když byly prezidentské volby za dveřmi. Jedním z kandidátů byl Kārlis Ulmanis, který se již v roce 1905, kdy bylo Lotyšsko součástí carského Ruska, pokusil zemi vymanit ze spárů Rusů. To se nepodařilo a Ulmanis prchl do Ameriky, kde se na nebraské univerzitě stal docentem zemědělství. Ale vrátil se hned v roce 1913, po velké amnestii, kterou vyhlásil car Mikuláš II. u příležitosti třísetleté existence dynastie Romanovců. „Oženil jsem se s Lotyšskem,“ říkával tento zanícený muž, když se ho ptali, proč nemá ženu a děti.

Ulmanis byl mezi prostým lidem velice populární, ale proto měl, jak všichni věděli, obávané nepřátele jak v kruzích lotyšských průmyslníků, tak mezi německou elitou kuronských baronů, kteří nevynechali jedinou příležitost, aby mu s blízcími se volbami nenastavili nohu. Děda se místní lotyšské politiky stranil – jako cizinec neměl hlasovací právo – ale bedlivě sledoval vývoj událostí, protože chápal, že pro něj jako obchodníka je velmi důležité profilovat se v táboře budoucího prezidenta. Osud mu k tomu nabídl výtečnou příležitost.

Jednoho dne měl služební cestu do Berlína. Zatímco čekal na rižském letišti Spilve v salonku první třídy na oznámení, že cestující mohou nastoupit na palubu, posadili se ke stolku vedle něj dva muži. Zjevně si mysleli, že děda je cizinec: navýsost distingovaný, v ruce německé noviny, nereagující

na rozhovor, který v lotyštině zapředli. Zkrátka evidentně Němec na cestě do vlasti. Jenže děda hovořil a rozuměl lotyšsky jako nikdo jiný v naší rodině a zpoza novin s rostoucím zájmem naslouchal tomu, o čem si dvojice povídá.

Ukázalo se, že Ulmanis přijal na financování volební kampaně peněžní závazky, kterým nebude moct dostát. Ti dva muži o tom byli zjevně výborně informováni: uváděli čísla a probírali velmi blízký okamžik, kdy s celou věcí vyjdou na veřejnost se záměrem Ulmanise – evidentně svého politického nepřítele – zdiskreditovat a podrýt tak jeho šanci na prezidentskou funkci.

Děda nemusel dlouho přemýšlet. Letadlo do Berlína odletělo bez něj a on se horempádem hnal do centra Rigy, kde si našel Ulmanise. Když se Ulmanis vzpamatoval z úleku – to či ono samozřejmě nikdy nemělo vyjít najevo – nabídl mu děda, že v naprosté tajnosti umožní všechny jeho dluhy formou bezúročných půjček. Až Ulmanisovi protivníci triumfálně vytáhnou svou historku, budou moct celý případ smést ze stolu jako hloupou kachnu a jejího šířitele zapudit. Přitom si děda také vymínil, že nebude za žádnou cenu nikde zmiňován jako poskytovatel financí. Sám měl totiž dobré vztahy s německo-baltskou elitou, byť jen díky svému sňatku. Což je příklad dvojí tváře, již se vlastně vyznačoval celý jeho život: nikdy se nechtěl vázat na sto procent, jeho chování vždycky mělo druhou stránku, zadní stranu zrcadla, které svému okolí nastavoval. A někdy byla ta zadní strana temná.

Záhy se ukázalo, že děda vsadil s Ulmanisem na správnou kartu. Opozice se skutečně vytasila s finanční bublinou, která byla vzápětí odborně propíchnuta, a Ulmanis vyhrál volby na celé čáře. Od té chvíle stoupala hvězda Starého pána v Lotyšsku jako raketa do vesmírných výšin.

Ať už chtěl jakákoli zařízení, licence nebo státní půjčky, vděčný prezident – z něhož se ostatně zakrátko vyklubal prvotřídní diktátor, co v cukru letu zrušil parlament a všechny politické strany (totéž se v té době stalo v sousedním Estonsku a Litvě) – bez váhání svým podpisem vše schvaloval. Tak se dědovi podařilo vybudovat několik továren a vyvíjet se nejen jako obchodník, ale i jako průmyslník. Samozřejmě se mu hodily znalosti z oblasti managementu a finanční správy, to však byly vlastnosti, které měl děda snad vrozené. To, že se mu také podařilo za několik let vybudovat impérium zahrnující průmyslovou pekárnu (se strategickým významem pro každou vládu), několik pil, betonárnu a textilku, jakož i menší flotilu lodí, vlastní banku a obchodní dům, nebylo dost dobře představitelné bez aktivní podpory lotyšské vlády, která v zásadě oplývala jistým populistickým nacionalismem a cizince neměla právě v lásce.

Roku 1939, když se tento sen rozplynul, byl děda jedním z nejváženějších a nejzámožnějších lidí v Lotyšsku. Byt v impozantní Reimersa iela v centru Rigy (kde mimo jiné měl dům i Ulmanis) mezitím vyměnil za usedlost v Ilģuciems na druhé straně Západní Dviny, od jeho továren co by kamenem dohodil.

Na tomto venkovském statku, nazvaném Lomani, dal vystavět vilu, kompletně s bazénem a tenisovým kurtem. Na kraji obrovské zahrady vyrostla jízdárna se třemi koňmi: Egli, Norou a Jurkou. Vzhledem k tomu, že si určité transakce nechával platit také v naturáliích, konkrétně půdou, získal v roce 1937 ještě mnohem větší venkovské sídlo, zvané Baltā muiža – německy Weissenhof. Kdysi patřilo Kateřině Veliké a nacházelo se kousek od centra Rigy, v klidném prostředí listnatých lesů. Děda, kterému bylo právě padesát, tu chtěl vybudovat vilu, v níž by strávil poklidný podzim života, jenže babi o tom nechtěla ani slyšet. Cítila se na to příliš mladá,

ačkoli manžele od sebe dělilo pouhých pět let, a tak zůstala Baltā muiža ležet ladem.

Když jsem se tam v devadesátých letech jel podívat, bydlelo tam přes dva tisíce lidí, nacpaných v *chruščovkách*, ošklivých stísněných panelácích ze šedesátých let minulého století, pojmenovaných po bývalém tajemníkovi ústředního výboru Komunistické strany Sovětského svazu.

Naproti tomu z Lomani se stalo ve třicátých letech jiskřivé centrum společenského života, kde se ročně konaly desítky oslav, na nichž se ráda ukazovala rižská smetánka. Jídlna měla stůl s místem pro dvacet čtyři lidí; pravidelně se stávalo, že tři hospodyně potřebovaly k obsluze maximálně obsazeného stolu pomoc Reichmanise, portýra, nebo Puriņše, podkoního, kteří za tím účelem dostali oblek na míru. Společnost se přitom neomezovala na dospělé: kamarádi a kamarádky mého otce Franse a mojí tety Titty (dvojčata byla ještě příliš malá), bez výjimky teenageři šlechtického nebo velmi zámožného baltsko-německého původu, byli taktéž vítáni a Lomani díky tomu v posledním desetiletí před druhou světovou válkou nezřídka skýtala mondénní pohled na zlatou mládež oblečenou do smokingů a slavnostních koktejlových šatů. Veselou, sebejistou mládež, která se po skončení večere s mocnými otci a pyšnicími se matkami uchylovala na terasu u bazénu nebo s výskotem odjížděla v autě s řidičem do baru hotelu Otto Schwarz nebo Rom, do nejexkluzivnějších nočních klubů, jichž byla Riga v těch letech plná. Na Franse a jeho kamarády čekával do časných ranních hodin Suster nich, řidič Munninghoffových, v cadillacu, aby mladým páňům a jejich přítelkyním zajistil bezpečný návrat domů. Bylo jasné, že Starý pán má v úmyslu zajistit následující generaci Munninghoffů hladký vstup do světa pobaltských vyvolených. Mezitím odmítl nabídku stát se ministrem hospodářství; kvůli tomu by musel přijmout lotyšské občanství, a to se mu